

Straatsburg, 17.10.2023
COM(2023) 638 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Werkprogramma van de Commissie 2024

Vandaag resultaten boeken om klaar te zijn voor morgen

1. Vandaag resultaten boeken om klaar te zijn voor morgen.

*“Samen hebben we laten zien dat **een moedig Europa de dingen voor elkaar krijgt**. En ons werk is nog lang niet af, dus laten we er samen voor gaan. **Laten we vandaag resultaten boeken om klaar te zijn voor morgen.**” Voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen, in haar toespraak over de staat van de Unie van 13 september 2023.*

In juni van volgend jaar zullen de burgers van de EU weer kunnen deelnemen aan het **grootste democratische evenement van Europa**. Bij de meer dan 400 miljoen mensen die hun stem in de verkiezingen voor een nieuw Europees Parlement mogen uitbrengen, zijn er veel jongeren – in vijf lidstaten ook 16- en 17-jarigen – die voor het eerst hun **democratische rechten uitoefenen**.

Deze verkiezingen vinden plaats in een **cruciaal stadium van de Europese geschiedenis** en de resultaten zullen bepalend zijn voor de koers die Europa de komende vijf jaar en ook nog daarna zal aanhouden.

We worden geconfronteerd met **uitdagingen en kansen van historisch belang**: van de klimaat- en de biodiversiteitscrisis tot de digitale revolutie en artificiële intelligentie, van de brute invasie van Oekraïne door Rusland tot de daaruit voortvloeiende crises op het vlak van energie en kosten van levensonderhoud, van migratie tot het waarborgen van de economische groei en het concurrentievermogen.

Deze Commissie heeft aan het begin van haar mandaatsperiode een **ambitieuze agenda voor een sterkere en veerkrachtigere Unie** vastgesteld. We hebben ons ertoe verbonden doortastend op te treden om het eerste klimaatneutrale continent te worden en daarbij de natuurlijke omgeving van Europa te behouden, het voortouw te nemen op de weg naar een mensgerichte en innovatieve digitale transitie, onze economie een impuls te geven en tegelijkertijd te zorgen voor sociale rechtvaardigheid, inclusie en welvaart, ons verantwoordelijk mondiaal leiderschap te versterken, onze burgers en onze waarden te beschermen en onze democratie te bevorderen en te versterken.

Maar de wereld is lang niet meer dezelfde als in 2019. **Ongekende uitdagingen hebben ons genoodzaakt om als Unie te reageren en ons aan te passen** en daarbij zijn we eensgezind gebleven en hebben we geweigerd onze ambities te laten varen.

We hebben het tempo van de groene en de digitale transitie opgedreven, het baanbrekende NextGenerationEU-instrument ingevoerd, de leidersrol van de EU op mondiaal niveau versterkt en onze maatschappelijke kernwaarden, zoals de democratie en de rechtsstaat, bevorderd. De **strategie voor economische veiligheid** moet ons in staat stellen de vruchten te plukken van de economische openheid van de EU en tegelijkertijd de risico's die samenhangen met toegenomen geopolitieke spanningen en versnelde technologische verschuivingen, tot een minimum te beperken.

Nu is het zaak de overige belangrijke wetgevingsvoorstellen van deze Commissie af te ronden zodat **burgers en bedrijven optimaal profijt kunnen trekken van onze beleidsmaatregelen**. De Commissie zal het Europees Parlement en de Raad de komende maanden helpen om overeenstemming te bereiken over de wetgevingsvoorstellen die nog in behandeling zijn.

Om de nodige aandacht aan deze taak te kunnen besteden – nu het wetgevingskader dat in het kader van dit mandaat was beloofd, al voor het grootste deel is ingevoerd – is in dit

werkprogramma een **beperkt aantal nieuwe initiatieven** opgenomen die tot doel hebben bestaande verbintenissen na te komen of nieuwe uitdagingen aan te pakken.

Niettegenstaande de uitdagingen waarmee we te maken hebben gekregen, is de **economie van de EU veerkrachtig gebleven** dankzij de inspanningen die zijn geleverd om onze energiezekerheid te versterken, de arbeidsmarkt veerkrachtig te maken en de problemen aan de aanbodzijde te verlichten.

De **Europese Green Deal** – ons wereldwijd toonaangevende beleidspakket voor het aanpakken van de klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit én onze groeiagenda – blijft een centraal onderdeel van het werk van de Commissie. Hoewel de nadruk nu vooral ligt op de **uitvoering**, komen we nog dit jaar met voorstellen op het gebied van de bescherming van dieren tijdens het vervoer, het voorkomen van verontreiniging door microplastics, het verbeteren van de monitoring van bossen en mobiliteit. Met het programma voor het **digitale decennium** zetten we ook ons traject naar een mensgerichte, duurzame en meer welvarende digitale toekomst voort.

NextGenerationEU zal van cruciaal belang blijven voor de zekere voorziening van betaalbare en schone energie, het concurrentievermogen van de Europese industrie, de sociale en territoriale cohesie en de transitie naar een circulaire en natuurpositieve nettonuleconomie. De Commissie zal alle lidstaten steunen bij het **versnellen van de uitvoering van hun herstel- en veerkrachtplannen**, in overeenstemming met de landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester en de REPowerEU-hoofdstukken daarvan. Begin volgend jaar zullen we een tussentijdse evaluatie van de uitvoering van de faciliteit voor herstel en veerkracht voorleggen.

Ook ons werk om de **werkgelegenheid en investeringen** in Europa te bevorderen gaat door, om de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen en tegelijkertijd de energieprijzen onder controle te houden, de levering van kritieke en andere belangrijke strategische grondstoffen, zoals schone waterstof, te waarborgen en de administratieve lasten te verminderen, met name wat betreft de rapportage overeenkomstig onze strategie ter versterking van het concurrentievermogen van de EU op lange termijn.

Tegelijkertijd moeten we de laatste hand leggen aan het **toekomstgerichte kader voor economische governance**. Dit betekent dat overeenkomst moet worden bereikt over de voorstellen van de Commissie ter hervorming van de governanceregels en ter versterking van de houdbaarheid van de schuld, en over de bevordering van duurzame en inclusieve groei door middel van hervormingen en investeringen.

De Commissie zal samen met het Belgische voorzitterschap **een top van de sociale partners in Hertoginnedal** organiseren over de uitdagingen waarmee onze arbeidsmarkt en onze werknemers en bedrijven worden geconfronteerd, onder meer als gevolg van de tekorten aan vaardigheden en arbeidskrachten en de impact van artificiële intelligentie.

Door de uitdagingen van de afgelopen jaren zijn de sterke punten en de capaciteiten van onze Unie beter uit de verf gekomen, maar is de EU-begroting, ondanks de ingebouwde flexibiliteit en uitgebreide herprogrammering, zo goed als uitgeput. Daarom hebben we een voorstel ingediend om de **langetermijnbegroting van de EU te versterken** zodat aan de meest urgente behoeften kan worden voldaan. Het voorstel voorziet in een gerichte verhoging van de EU-uitgaven om onze steun aan Oekraïne te verdiepen, ons optreden in verband met migratie

te financieren, de capaciteit van de Unie om te reageren op toegenomen economische en geopolitieke instabiliteit, humanitaire crises en natuurrampen te versterken, en investeringen in strategische technologieën ter bevordering van het concurrentievermogen op lange termijn te stimuleren.

Conform aan de onderhandelingen over de langetermijnbegroting van de EU voor 2021-2027 hebben we een aangepast **voorstel voor nieuwe eigen middelen** ingediend dat de terugbetaling van NextGenerationEU-leningen moet helpen financieren.

Het **nieuwe migratie- en asielpact** blijft het kader voor de structurele respons die de EU nodig heeft om de uitdagingen op het gebied van migratie in de toekomst aan te gaan. De goedkeuring ervan is een belangrijke prioriteit, aangezien de voorbereidende werkzaamheden voor een snelle uitvoering van het pact al volgend jaar van start moeten gaan.

De EU zal zich solidair blijven tonen met Oekraïne en het Oekraïense volk, dat zich moedig blijft verzetten tegen het Russische invasieleger. Tot dusver hebben de Unie en haar lidstaten in het kader van Team Europa **in totaal 82 miljard EUR aan steun** verleend, waaronder humanitaire hulp, militaire uitrusting en opleiding, materiële goederen voor civiel gebruik, waaronder generatoren, schoolbussen, medische artikelen en medische evacuaties, hulp voor de hoogwaardige, duurzame en inclusieve wederopbouw van steden, hulp voor kinderen, hulp voor de reparatie van beschadigde scholen, en economische steun. Deze steun wordt verleend in coördinatie met onze internationale partners in het kader van het **multi-institutionele donorcoördinatieplatform voor Oekraïne**, dat in januari 2023 na een besluit van de leiders van de G7 van start is gegaan. De Commissie fungeert als gastheer voor het secretariaat van het platform, dat nauwe coördinatie tussen internationale donoren en financiële organisaties mogelijk maakt en ervoor zorgt dat de steunverlening coherent, transparant en overeenkomstig de verantwoordingsplicht verloopt.

Mede dankzij de **solidariteitscorridors tussen de EU en Oekraïne** kon Oekraïne ruim **57 miljoen ton landbouwproducten en bijna 45 miljoen ton niet-landbouwproducten exporteren en de goederen die het nodig heeft, importeren**. De Commissie zal via het gezamenlijke coördinatieplatform alles in het werk stellen om de tijdige en stabiele levering van Oekraïense landbouwproducten aan de wereldmarkten te faciliteren.

De Commissie veroordeelt het besluit van Rusland om het **Zwarte Zee-graaninitiatief** stop te zetten en zal steun blijven verlenen aan elke inspanning die de veiligheidsrisico's voor de scheepvaart in de Zwarte Zee kan beperken. De Raad heeft zijn goedkeuring gehecht aan het voorstel van de Commissie om de **tijdelijke bescherming** voor mensen die op de vlucht zijn voor de Russische agressie tegen Oekraïne, te **verlengen** tot 3 maart 2025. Samen met de initiatieven in het kader van CARE en het FAST-CARE zal dit de meer dan 4 miljoen mensen die, verspreid over de hele EU, bescherming genieten, zekerheid en steun bieden.

In 2022 nam de EU in recordtijd meerdere **noodinitiatieven** aan om de gevolgen van de energiecrisis voor bedrijven en huishoudens te verzachten.

Om kracht bij te zetten aan de belofte dat de EU Oekraïne zolang dat nodig is zal steunen, zullen we een **faciliteit optuigen om tot 50 miljard EUR steun aan Oekraïne te verlenen** in de periode 2024-2027. Deze financiering dient om in de onmiddellijke behoeften van het land te voorzien, het herstel te stimuleren en de modernisering op weg naar het EU-lidmaatschap te ondersteunen.

Samen met onze internationale partners hebben we stappen ondernomen om ervoor te zorgen dat de oorlogsmisdaden die Rusland in Oekraïne heeft gepleegd, worden bestraft en dat Rusland de schade die het heeft aangericht, vergoedt. Het **Internationaal Centrum voor de vervolging van het misdrijf agressie tegen Oekraïne** is begonnen met zijn werkzaamheden in Den Haag en zal een cruciale rol spelen bij het onderzoek van deze gruwelijke daden en bij het voorbereiden van toekomstige rechtszaken. We zullen alles in het werk stellen om de verantwoordelijken ter verantwoording te roepen. En we blijven nagaan welke mogelijkheden er bestaan om de opbrengsten van in beslag genomen Russische activa te gebruiken voor de wederopbouw van Oekraïne.

Om vrede en stabiliteit op lange termijn in Europa te bevorderen, moet de Unie de nodige **voorbereidingen treffen voor een geslaagde uitbreiding**. We zullen nauw met onze partners samenwerken terwijl zij zich op deze belangrijke stap voorbereiden, en zullen in dat verband onder meer de verslagen van de Commissie over de rechtsstaat openstellen voor de toetredingslanden die nog sneller aan de slag gaan.

Ook de EU moet klaar zijn. De Commissie zal een **mededeling over hervormingen en beleidsevaluaties vóór de uitbreiding** indienen waarin wordt nagegaan welke impact een uitbreiding zou hebben op elk beleidsterrein en op het functioneren van de Europese instellingen.

We zullen **contacten blijven onderhouden met landen en regio's** in de hele wereld, met name in Afrika, om mondiale uitdagingen aan te pakken en multilaterale governance en op regels gebaseerde internationale samenwerking te versterken.

De **Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling** blijft maatgevend voor alles wat we doen en de daarin vastgelegde duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen zullen centraal blijven staan in ons beleid¹ en in onze agenda voor betere regelgeving².

2. Betere regelgeving, uitvoering en handhaving van het EU-recht

2.1. Betere regelgeving, lastenvermindering en rationalisering van de rapportagevereisten

Vermindering van de administratieve lasten is van cruciaal belang voor het **behoud van het concurrentievermogen van de Europese bedrijven**. Daarom heeft Commissie in haar mededeling over het concurrentievermogen op lange termijn³ als doel gesteld **de lasten in verband met rapportagevereisten met 25 % te verminderen** zonder dat dit ten koste gaat van de beleidsdoelstellingen. Hierdoor zullen deze vereisten, die een onevenredige impact hebben op zowel bedrijven, waaronder kmo's en micro-ondernemingen, als overheden, worden gerationaliseerd en gestroomlijnd tot een doelmatig instrument.

¹ [Vrijwillige EU-evaluatie](#) van de uitvoering van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling.

² De duurzameontwikkelingsdoelstellingen en het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” zijn geïntegreerd in de toolbox voor betere regelgeving en in het beleidsontwikkelingsproces van de Commissie, om ervoor te zorgen dat alle wetgevingsvoorstellen bijdragen aan de agenda voor duurzame ontwikkeling voor 2030.

³ COM(2023) 168.

Om dit doel te bereiken, heeft de Commissie wetgeving, onder meer ter hervorming van het douanewetboek van de Unie, aangenomen waardoor één EU-interface zal worden gecreëerd en het hergebruik van gegevens gemakkelijker zal verlopen. Samen zullen deze maatregelen ca. **2 miljard EUR aan kostenbesparingen** opleveren. De voorgestelde herziening van de verordening over Europese statistieken (minder enquêtes en meer gebruik van geautomatiseerde en vereenvoudigde processen) zal bovendien naar raming **450 miljoen EUR** aan kosten besparen, ook voor het mkb. De Commissie voegt bij dit werkprogramma een aantal **aanvullende voorstellen voor rationalisering**⁴ om de administratieve lasten te verminderen zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de normen op sociaal, ecologisch en economisch gebied of op het vlak van veiligheid en consumentenbescherming. Die voorstellen moeten **rapportagevereisten die van weinig nut zijn, stroomlijnen**, bijvoorbeeld door overlappende eisen te consolideren, het aantal betrokken bedrijven te verminderen en de digitalisering op te voeren.

Om belanghebbenden de tijd te geven zich aan de nieuwe vereisten aan te passen, zullen we de termijn voor de vaststelling van de sectorspecifieke **Europese standaarden voor duurzaamheidsrapportage** verlengen. De Commissie zal de **drempelwaarden van de jaarrekeningrichtlijn aanpassen**, waardoor de rapportagevereisten voor meer dan een miljoen ondernemingen minder zwaar moeten worden, en zal de **benchmarkverordening** herzien, onder meer om beheerders van kleinere benchmarks (90 % van de populatie) vrij te stellen zonder dat dit ten koste gaat van het hoge niveau van consumenten- en beleggersbescherming. De Commissie stelt ook voor de uitwisseling van gegevens tussen de autoriteiten die toezicht houden op de financiële sector, te vergemakkelijken en dubbele rapportage te voorkomen. De Commissie pleit voor tijdige overeenstemming over en brede ingebruikneming van een gemeenschappelijk elektronisch formulier voor **verklaringen inzake gedetacheerde werknemers**. De Commissie werkt daarnaast aan een meertalig portaal waar bedrijven in lidstaten die besluiten dit portaal te gebruiken, hun detacheringsverklaringen digitaal in hun eigen taal kunnen indienen.

In de **tweede mededeling over de taxonomierapportage**, die als leidraad dient voor de uitlegging van informatieverschaffing met betrekking tot de taxonomie, zullen wij verduidelijken dat er geen beoordeling van ondernemingen vereist wordt als het gaat om activiteiten die niet van materieel belang zijn voor hun bedrijf en als zij wegens een gebrek aan gegevens of bewijs niet in staat zijn aan te tonen dat de activiteiten voldoen aan de technische screeningcriteria van de EU-taxonomie. De afschaffing van bepaalde informatieverschaffingsverplichtingen bij alternatieve geschillenbeslechting en de vervanging van het platform voor onlinegeschillenbeslechting zullen bedrijven in totaal ca. **630 miljoen EUR** per jaar opleveren.

Ook op het gebied van handelsnormen voor visserijproducten, plantgezondheid, vervoer, landbouw en monitoring van de ruimtelijke infrastructuur komen er voorstellen. De Commissie zal er **samen met de medewetgevers voor te zorgen dat de rapportagevereisten binnen de perken blijven**, op voorwaarde dat de doelstellingen en het oogmerk van de wetgeving niet in het gedrang komen. Wat bijvoorbeeld de voorgestelde **richtlijn inzake passende**

⁴ Zie bijlage II voor een gedetailleerd overzicht van de voorstellen en initiatieven die de Commissie sinds 16 maart 2023 heeft aangenomen, dan wel bij of na de goedkeuring van dit werkprogramma aanneemt.

zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid betreft, zal de Commissie zich uitspreken voor evenredige toepassing van de vereisten, onder meer met betrekking tot de rol van groepen, teneinde efficiëntie te waarborgen en onnodige lasten te vermijden.

Wat de **verordening betreffende het portaal voor industriële emissies** betreft, wil de Commissie absoluut werk maken van het versnellen van de digitalisering en het verder stroomlijnen van de rapportagevereisten. Met de herziening van het **kader voor de coördinatie van de sociale zekerheid** zal de Commissie de medewetgevers blijven ondersteunen bij het vinden van doeltreffende en werkbare oplossingen die werknemers beschermen en grensoverschrijdende activiteiten op de interne markt vergemakkelijken. Het **programma Digitaal Europa** voorziet in de financiering van initiatieven van de lidstaten om eenvoudige technische meldingsinstrumenten beschikbaar te stellen, zoals een centraal toegangspunt voor de melding van cyberbeveiligingsincidenten in het kader van de richtlijn betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van **cyberbeveiliging** in de Unie (NIS2-richtlijn).

De stroomlijning van de rapportagevereisten is een **werk van lange adem dat in de nabije toekomst de nodige aandacht zal vereisen**. Voor het meten van de vooruitgang is het van cruciaal belang dat er een **basisniveau** voor de rapportagevereisten wordt vastgesteld, hoe complex dit ook is gezien de omvang van de EU-wetgeving en de wisselwerking met nationale en regionale wetgeving. Belanghebbenden kunnen daarbij helpen door te verduidelijken welke impact het geheel van rapportagevereisten op hen heeft. Daarom hebben we een verzoek om input⁵ gelanceerd om feedback te verzamelen over omslachtige rapportagevereisten. De raadpleging van bedrijven – onder meer via het netwerk van kmo-gezanten – en van deskundigen van de lidstaten en andere belanghebbenden zal worden voortgezet om bijzondere problemen en prioriteiten in kaart te brengen. De Commissie zal ook een **kmo-gezant van de EU** benoemen die zal deelnemen aan hoorzittingen van de Raad voor regelgevingstoetsing over initiatieven die een grote impact hebben op kmo's. Daarnaast zal de Commissie de omslachtige rapportagevereisten die haar directoraten-generaal hebben opgelijst, aanpakken met gerichte **rationaliseringsplannen** voor 2024 en de periode daarna. We zullen in ons jaarlijkse lastenenoverzicht verslag uitbrengen over de vooruitgang die bij de verwezenlijking van de doelstelling van 25 % is geboekt, te beginnen met de editie van 2023, die volgend jaar zal worden gepubliceerd.

De Commissie zal daarbij een centrale plaats inruimen voor de ontwikkeling van **AI-instrumenten** en **grote taalmodellen**, die moeten dienen als hulpmiddelen om een gestandaardiseerd overzicht van de EU-rapportagevereisten op te stellen en de impact van die vereisten op een bepaalde sector te analyseren. De Commissie zal ook werken aan de uitbreiding van het gebruik van **e-platforms** voor het verzamelen en delen van gegevens, zoals de ene digitale toegangspoort, het e-platform dat is opgericht in het kader van de verordening inzake de governance van de energie-unie en klimaatactie, en het platform voor het digitale geldwezen. Daarnaast zal de Commissie **evaluaties en geschiktheidscontroles** uitvoeren om na te gaan hoe de wetgeving eenvoudiger en minder omslachtig kan worden gemaakt, met

⁵ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13990-Administrative-burden-rationalisation-of-reporting-requirements_nl

name door de rapportagevereisten waar mogelijk te rationaliseren⁶. De voor 2024 geplande evaluatie van programma's en fondsen binnen het meerjarig financieel kader biedt eveneens een gelegenheid om te bekijken hoe de lasten die verband houden met de financiële programma's van de EU, kunnen worden verminderd.

Rationalisering van de rapportagevereisten vormt een aanvulling op de instrumenten voor lastenvermindering van de Commissie. In het kader van het **programma voor gezonde en resultaatgerichte regelgeving (Refit)** van de Commissie wordt bij alle evaluaties en herzieningen gezocht naar mogelijkheden om de lasten te verminderen, en worden voor alle belangrijke voorstellen effectbeoordelingen uitgevoerd om ervoor te zorgen dat de baten zwaarder wegen dan de kosten. Zo zal het opzetten van een stelsel van belastingheffing volgens de regels van de lidstaat van het hoofdkantoor de regels vereenvoudigen en de nalevingskosten verlagen voor kmo's die hun activiteiten over de grenzen heen uitbreiden. Het Befit-voorstel ("Bedrijven in Europa: kader voor de belastingheffing van inkomsten") kan de kosten voor de naleving van de belastingregels voor ondernemingen die in de EU actief zijn, tot 65 % verlagen.

Bovendien heeft de Commissie sinds januari 2022 met haar "**one in, one out**"-aanpak voorstellen ingediend die, na aftrek van de kosten, **7,3 miljard EUR aan administratieve besparingen**⁷ moeten opleveren. Het **Fit for Future-platform** adviseert de Commissie over manieren om de lasten die krachtens het EU-recht worden opgelegd, te verminderen.

2.2. Uitvoering en handhaving van het EU-recht

Om zowel burgers als bedrijven in de EU optimaal van onze gezamenlijk overeengekomen regels te laten profiteren, moet het EU-recht in de hele Unie volledig, tijdig en correct worden uitgevoerd en toegepast. Daarom is de **handhaving van het EU-recht een prioriteit voor deze Commissie**. In dit stadium van de mandaatsperiode zullen we ervoor zorgen dat nog meer aandacht uitgaat naar uitvoerings- en handhavingstaken, zodat de overeengekomen regels ook daadwerkelijk resultaat opleveren voor burgers en bedrijven. Problemen kunnen in een vroeg stadium worden voorkomen door bij het ontwikkelen van voorstellen al rekening te houden met eventuele problemen die zich bij de uitvoering kunnen voordoen en door advies te geven aan de lidstaten. Daarom zullen we, met het oog op efficiëntere EU-wetgeving, samenwerken **met de lidstaten** om te voorkomen dat bij de omzetting van EU-richtlijnen in nationaal recht onnodige lasten aan burgers en bedrijven worden opgelegd. Wanneer zich inbreuken voordoen, zal de Commissie, zoals ze dat steeds heeft gedaan, met de lidstaten samenwerken om de problemen snel op te lossen en **resoluut op te treden tegen inbreuken** die de verwezenlijking van belangrijke EU-beleidsdoelstellingen belemmeren of die de waarden en fundamentele vrijheden van de EU dreigen te ondermijnen.

De Commissie heeft in 2022 samen met de lidstaten een **inventaris opgemaakt** van de handhavingsinstrumenten die haar ter beschikking staan, om na te gaan of deze nog doeltreffend zijn. We zijn de bevindingen en aanbevelingen die bij de inventarisatie naar voren zijn gekomen, nu aan het concretiseren, met als doel de handhaving van het EU-recht door de Commissie en de lidstaten te verbeteren. Wij zullen nauw met de lidstaten samenwerken om de uitvoering van nieuwe wetgeving te vergemakkelijken door meer steun te verlenen op

⁶ Zie bijlage II voor een gedetailleerd overzicht van de initiatieven en voorstellen.

⁷ Jaarlijks lastenoverzicht 2022 – https://commission.europa.eu/publications/2022-annual-burden-survey_en

nationaal niveau, met name op gebieden waar de tijdige en correcte omzetting van richtlijnen wellicht meer inspanningen vergt, en door systematischer toezicht te houden op de uitvoering van verordeningen. We zullen ook de transparantie van de handhavingsmaatregelen van de Commissie blijven versterken door meer informatie en gegevens te publiceren op een gebruiksvriendelijkere manier. Door op die manier positieve resultaten en beste praktijken onder de aandacht te brengen en tegelijkertijd groepsdruk te creëren in verband met onopgeloste inbreuken tegen het EU-recht, zal zowel de publieke participatie aan het proces als de snellere naleving door de lidstaten worden gestimuleerd.

3. Uitvoering van de zes grote ambities

Zoals vermeld in de toespraak over de Staat van de Unie, is de Commissie meer dan 90 % van de verbintenissen nagekomen die in de politieke beleidslijnen van voorzitter Von der Leyen van 2019 zijn opgenomen. De medewetgevers zullen in 2024 een bijzondere inspanning moeten leveren om overeenstemming te bereiken over nog in behandeling zijnde voorstellen die ten goede komen aan de Europese burgers en bedrijven.

3.1. Europese Green Deal

De Europese Green Deal, die is ontstaan uit de dringende behoefte aan maatregelen om onze planeet te beschermen en leefbaar te houden, is onze groeiagenda en laat zien dat modernisering en decarbonisatie hand in hand kunnen gaan. De EU heeft het meest ambitieuze groene transformatieplan ter wereld, met als doel **een klimaatneutrale, circulaire nettonuleconomie tot stand te brengen tegen 2050, aantasting van het milieu te voorkomen, de biodiversiteit in stand te houden en milieuverontreiniging uit te bannen**. In de context van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne heeft de Commissie snel ingegrepen om de energievoorzieningszekerheid te waarborgen en heeft zij tegelijkertijd de inzet van de Unie voor de Europese Green Deal versterkt en onze industriële basis in schonetechnologiesectoren vergroot. Er zijn fundamentele structurele veranderingen voor de elektriciteits- en de gasmarkt voorgesteld, alsook nieuwe initiatieven om het voortouw te nemen bij de opkomst van markten voor groene waterstof.

We zullen ons blijven inzetten voor een rechtvaardige, slimme en inclusieve groene transitie die niemand, waar dan ook, aan zijn lot overlaat, en zullen actief met onze partners uit derde landen samenwerken, onder meer om de groene groei te versterken. De Commissie zal met het oog daarop een reeks groene dialogen op gang brengen om de **burgers** ten volle en rechtstreeks bij dit proces te betrekken, en zal **met de industrie en de sociale partners dialogen aangaan over de schone transitie**. Tegelijkertijd werkt de Commissie voort aan de voorbereiding van de uitvoering van het sociaal klimaatfonds, dat samen met het Fonds voor een rechtvaardige transitie kwetsbare burgers, bedrijven en regio's moet ondersteunen bij de transitie. De Commissie zal een **strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU** opstarten voor verdere samenwerking met landbouwers, actoren uit de voedselketen en burgers met het oog op de transitie naar duurzame voedselsystemen.

In het licht van nieuwe mondiale dreigingen heeft de Commissie plannen opgesteld om de **voedselzekerheid te waarborgen** en de **veerkracht van de voedselsystemen te versterken** op korte en middellange termijn. Met haar "van boer tot bord"-strategie heeft de Commissie haar visie van een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk EU-voedselsysteem concreet gemaakt. De strategie omvat ook maatregelen voor een duurzame en veerkrachtige visserij- en

aquacultuursector. Tegelijkertijd heeft de Commissie verdere maatregelen ter bevordering van de **circulaire economie** vastgesteld, vlaggenschipinitiatieven voor **de bescherming van de biodiversiteit en het herstel van beschadigde ecosystemen** ingediend en belangrijke voorstellen gepresenteerd in het kader van het actieplan om de **verontreiniging tot nul terug te brengen**. De EU heeft ook gewerkt aan het versterken van haar rampbestendigheid, onder meer door de omvang van de rescEU-vloot voor brandbestrijding vanuit de lucht te verdubbelen en ons mechanisme voor civiele bescherming te versterken.

De meeste initiatieven uit de mededeling over de Europese Green Deal uit 2019 zijn inmiddels uitgevoerd en veel ervan zijn al in wetgeving omgezet. Om te waarborgen dat de Unie onverminderd blijft inzetten op klimaatneutraliteit, is het **van wezenlijk belang dat er over de overige voorstellen snel overeenstemming wordt bereikt**. Deze hebben onder meer betrekking op koolstofverwijdering, beperking van de methaanemissies in de energiesector, industriële emissies, de energieprestatie van gebouwen, CO₂-emissienormen voor nieuwe personenauto's en nieuwe zware bedrijfsvoertuigen, typegoedkeuring van motorvoertuigen en motoren, herziening van de regelgeving inzake de circulariteit van voertuigen, herziening van de TEN-T-verordening en de vergroening van het goederenvervoer, alsmede de opzet van de elektriciteitsmarkt, hernieuwbare gassen, aardgas en waterstof. Ter **bevordering van duurzame landbouw en voedselzekerheid** moeten ook de voorstellen worden goedgekeurd over planten die het resultaat zijn van nieuwe genomische technieken en over het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Om een **echt circulaire economie** dichterbij te brengen, moeten we snel overeenstemming bereiken over de vereisten inzake ecologisch ontwerp voor duurzame producten, afval en verpakking, overbrenging van afvalstoffen en de reparatie van goederen. Om **de verontreiniging geleidelijk tot nul terug te brengen en de natuur te beschermen en herstellen**, zullen we de voorstellen betreffende natuurherstel, de indeling, etikettering en verpakking van chemische stoffen, luchtkwaliteit, stedelijke waterzuivering, en oppervlakte- en grondwaterbescherming in wetgeving moeten omzetten.

De Commissie zal zich buigen over een **klimaatdoelstelling voor 2040**, om ervoor te zorgen dat de EU zich blijft ontwikkelen richting klimaatneutraliteit tegen 2050. Zij zal het **pakket voor windenergie in Europa** presenteren om de uitrol van windturbines te versnellen, de toegang tot financiering te verbeteren en het internationale concurrentievermogen van de Europese industrie te ondersteunen. Wij zullen een initiatief voor het **beheer van industriële koolstof** indienen, met een strategie voor ecologisch duurzame koolstofafvang, -gebruik en -opslag in de EU, omdat dit van groot belang is voor het bereiken van koolstofneutraliteit. We zullen een initiatief inzake waterweerbaarheid nemen om ervoor te zorgen dat burgers, natuur en economie toegang hebben tot water en om catastrofale waterstanden en watertekorten aan te pakken. Ook zullen we een initiatief ontplooiën om na te gaan hoe de klimaatrisico's op alle beleidsterreinen van de EU het best kunnen worden beheerd.

3.2. Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk

Door de jaren twintig van deze eeuw uit te roepen tot het digitaal decennium en duidelijke digitale streefcijfers vast te stellen, hebben de EU en haar lidstaten een koers uitgezet voor het verbeteren van de digitale vaardigheden, het digitaliseren van bestuur en bedrijfsactiviteiten, het bevorderen van onderzoek en innovatie, het dichten van de digitale kloof en het moderniseren van de digitale infrastructuur. Tegelijkertijd loopt de EU voorop bij het beheren van de risico's van onze digitale toekomst. Met de **digitaalmarktenverordening** en de

digitaal dienstenverordening hebben we een krachtig fundament gelegd voor een eengemaakte markt die op digitaal gebied eerlijk, concurrerend, consumentvriendelijk en, met name voor kinderen, veilig is.

Hoewel er al veel is bereikt, moet er nog het nodige gebeuren om overeenstemming te bereiken over belangrijke hangende initiatieven ter bevordering van de digitale agenda en ter versterking van Europa's veerkracht. Dankzij de **verordening kritieke grondstoffen** zal Europa haar binnenlandse bevoorrading kunnen versterken, door onder meer een krachtige impuls te geven aan de raffinage- en recyclingcapaciteit, de invoer van cruciale grondstoffen te diversifiëren, en onze industrie te stimuleren om leveringsrisico's beter te beheren, zonder dat dit ten koste gaat van ons concurrentievermogen. De voorschriften zullen op de sterke punten van de eengemaakte markt voortbouwen om een krachtige impuls te geven aan duurzamere en meer circulaire praktijken. Ook zullen zij de gezamenlijke aankoop van grondstoffen mogelijk maken door middel van een speciaal platform. Veel van onze partners wereldwijd willen samenwerken en lokale verwerkings- en raffinage-industrieën uitbouwen om de mondiale toeleveringsketens van grondstoffen te versterken. Daarom wordt later dit jaar de eerste bijeenkomst van **de nieuwe club voor kritieke grondstoffen** belegd. Ook zullen we een **plan inzake geavanceerd materiaal voor industrieel leiderschap** vaststellen, waarmee we samen met de lidstaten vaart willen zetten achter de ontwikkeling van veilige, duurzame en circulaire geavanceerde materialen en het bedrijfsleven zullen aanzetten daarvan gebruik te maken voor de groene en digitale transitie.

De **verordening voor een nettonulindustrie** zal de Europese industrie ondersteunen bij het ontwikkelen en toepassen van innovatieve en strategische technologieën die nodig zijn in een nettonuleconomie, zoals windturbines, warmtepompen, zonnepanelen, elektrolyse-installaties, kerntechnologieën en CO₂-opslag. De vraag neemt binnen en buiten Europa toe en we doen er alles aan om ervoor te zorgen dat de Europese voorraden in een groter deel van die vraag kunnen voorzien.

Ook wat betreft het **noodinstrument voor de eengemaakte markt** moeten we vooruitgang boeken, teneinde ertoe bij te dragen dat in geval van onverwachte verstoringen het vrije verkeer van goederen, diensten en personen in stand wordt gehouden en essentiële goederen en diensten beschikbaar blijven.

Het **steunpakket voor kmo's**, dat voorziet in een herziening van de **richtlijn betalingsachterstand** en een fiscale vereenvoudiging tot instelling van een **stelsel voor belasting via het hoofdkantoor**, moet voorzien in nadere ondersteuning van Europa's kleine en middelgrote ondernemingen, die de ruggengraat van onze economie vormen.

De hangende voorstellen inzake **artificiële intelligentie (AI)** zijn van wezenlijk belang voor de veilige en nuttige toepassing van een technologie, die zich de laatste jaren ongelofelijk snel ontwikkelt. De tijd om deze technologie op een verantwoordelijke manier te sturen begint te dringen.

Naast gecoördineerde inspanningen met onze internationale partners om de mondiale governance van AI te versterken, zullen we **onze hoogperformante computers openstellen voor AI-start-ups**, ter bevordering van Europese innovatie. De Europese satellietprogramma's Copernicus, EGNOS en Galileo leveren onze economie en samenlevingen al ontelbare voordelen op en spelen een centrale rol bij het verwerven van inzicht in klimaatverandering

alsook bij de voorbereiding daarop en de bestrijding daarvan. Voorts zal IRIS² kritieke infrastructuur voor beveiligde connectiviteit opzetten, met belangrijke defensietoepassingen.

In het kader van het digitaal decennium vergen onze streefdoelen voor 2030 grote investeringen in digitale netwerken. Als vervolg op de recente verkennende raadpleging zullen we voorbereidingen treffen voor mogelijke beleids- en regelgevingsmaatregelen met betrekking tot **digitale netwerken en infrastructuur**, met name om exploitanten van grensoverschrijdende infrastructuur binnen de eengemaakte markt te helpen, de uitrol van technologieën te versnellen en meer investeringen in netwerken aan te trekken.

De ruimtevaartindustrie wordt steeds belangrijker voor aardobservatie, moderne geconnecteerde producten en diensten, alsook defensie en veiligheid. De **ruimte strategie voor veiligheid en defensie van de Europese Unie**⁸ van 2023 is erop gericht om de weerbaarheid van de ruimtevaartinfrastructuur en de ruimtevermogens van de EU ter ondersteuning van veiligheid en defensie te verbeteren en om partnerschappen voor verantwoord gedrag in de kosmische ruimte te bevorderen. In 2024 zullen we een **Europese ruimtevaartwet** voorstellen, met regels inzake bijvoorbeeld ruimteverkeersbeheer, maar ook over de beveiliging van onze kritieke ruimte-infrastructuur. Deze wetgeving zal worden aangevuld met een **strategie voor een satellietdata-economie** om het gebruik van satellietgegevens in diverse economische sectoren te bevorderen.

3.3. Een economie die werkt voor de mensen

De **economie van de EU** is in een ongekende reeks crises **veerkrachtig gebleken**. Ze was opgewassen tegen zowel de sociaal-economische effecten van de mondiale COVID-19-pandemie als de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne. Wel zijn er belangrijke uitdagingen voor haar concurrentievermogen, waarover Mario Draghi een rapport zal uitbrengen. We hebben de **unieke sociale-markteconomie van de EU versterkt** door hervormingen voor te stellen om de economische welvaart en het concurrentievermogen van de EU op lange termijn veilig te stellen en tegelijkertijd de volledige uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten te waarborgen.

Er moet beslist overeenstemming worden bereikt over de hangende voorstellen voor het verdiepen van onze eengemaakte markt, die het fundament is van het duurzame concurrentievermogen van de EU. Daartoe moeten we werk blijven maken van de **kapitaalmarktenunie** door overeenstemming te bereiken over de voorstellen inzake insolventie, clearing, de vereenvoudiging van de toegang tot publieke kapitaalmarkten voor bedrijven en het opvoeren van de capaciteit van verzekeringsmaatschappijen om langetermijninvesteringen te doen. Verder moeten we nadere stappen zetten in de richting van een **bankenunie**, door de herziening van het kader voor crisisbeheer en depositoverzekering af te ronden. Bovendien moeten we overeenstemming bereiken over de nieuwe regels inzake procedures voor bronbelastingvermindering, het voorstel ter voorkoming van misbruik van lege entiteiten voor belastingdoeleinden en een reeks maatregelen om het btw-stelsel van de EU te moderniseren en fraudebestendiger te maken door digitalisering te verwelkomen.

Verder moeten we werk blijven maken van het **voorstel tot verbetering van de belastingheffing van ondernemingen (Befit en verrekenprijzen)** en van de omvattende

⁸ JOIN(2023) 9.

hervorming van de douane-unie van de EU. Op het gebied van digitale financiën moeten we vooruitgang boeken met de voorstellen tot verbetering van de regels inzake betaaldiensten en tot invoering van een kader voor toegang tot financiële gegevens (“open finance”) en vorderingen maken bij de onderhandelingen over het voorstel tot vaststelling van het rechtskader voor een digitale euro.

Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de **Europese pijler van sociale rechten** door middel van het actieplan en de kerndoelen voor 2030. Er zijn regels ter verbetering van de arbeidsomstandigheden bij platformwerk en een kader voor toereikende minimumlonen voorgesteld. Ook is in het kader van het Europees Jaar van de vaardigheden een breed pakket activiteiten gestimuleerd om een einde te maken aan de dringende tekorten aan vakmensen in verschillende sectoren, zoals de Academie voor vaardigheden op het gebied van cyberbeveiliging, en is het pact voor vaardigheden opgezet. De arbeidsmarkt is toegankelijker gemaakt voor jongeren door middel van de versterkte jongerengarantie en het nieuwe initiatief voor de modernisering van ons kwaliteitskader voor stages. De Europese kindergarantie helpt sociale uitsluiting te voorkomen en te bestrijden door kinderen te verzekeren van toegang tot een reeks essentiële diensten, zoals gratis onderwijs, gratis gezondheidszorg, gezonde voeding en passende huisvesting. De Commissie zal de medewetgevers blijven helpen om tot overeenstemming te komen over de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels.

Naar aanleiding van een initiatiefverslag van wetgevende aard van het Europees Parlement komt de Commissie in 2024 met een initiatief over **Europese ondernemingsraden**.

In vervolg op de topbijeenkomst van Hertoginnedal zullen we samen met het bedrijfsleven en de vakbonden onze arbeidsmarkt toekomstbestendiger maken, rekening houdend met de fundamentele technologische, maatschappelijke en demografische veranderingen. We zullen het instrumentarium voor demografie uitbreiden om ertoe bij te dragen dat het menselijk kapitaal ten volle wordt benut.

Een toekomstig initiatief zal helpen om optimaal te profiteren van **biotechnologieën en biofabricage**, die dankzij hun grote groeipotentieel en arbeidsproductiviteit van essentieel belang zijn voor het concurrentievermogen en de modernisering van de industrie van de EU.

De Commissie zal ook haar negende cohesieverslag publiceren en daarin zowel de economische, sociale en territoriale samenhang van de EU beschrijven als de balans opmaken van de maatregelen van de laatste jaren.

3.4. Een sterker Europa in de wereld

Op het wereldtoneel is er nog steeds sprake van **oplopende spanningen en geopolitieke beroering**. De nietsontziende en brute terroristische aanslagen tegen Israël en zijn bevolking door Hamas vormen een regelrecht gevaar voor de vrede en veiligheid in de regio en duiden erop dat het vredesproces in het Midden-Oosten nieuw leven moet worden ingeblazen. Rusland blijft met zijn aanvalsoorlog tegen Oekraïne en zijn optreden binnen de internationale fora morrelen aan de fundamentele van het multilateralisme en de op regels gebaseerde internationale orde.

De militaire steun van de EU aan Oekraïne heeft geleid tot kritieke tekorten in de defensievoorraden van de lidstaten. Naar aanleiding daarvan **ondersteunen wij de lidstaten**

bij het versterken van de Europese defensie-industrie door middel van een instrument voor gezamenlijke aanbestedingen (Edirpa)⁹ en een taskforce voor gezamenlijke aanbestedingen op defensiegebied. Daarnaast hebben we de productiecapaciteit voor munitie opgevoerd door middel van de **verordening betreffende de ondersteuning van de productie van munitie (ASAP)**¹⁰. Bij de **derde gezamenlijke verklaring EU-NAVO**¹¹ hebben we onze samenwerking uitgebreid tot nieuwe gebieden die van kritiek belang zijn voor veiligheid, namelijk veerkracht, nieuwe en verstorende technologieën, defensie en ruimtevaart.

We blijven de verbindingen met de wereld sterker en veerkrachtiger maken met onze **Global Gateway**¹² en onze **Team Europa-aanpak**. We voeren sectorale strategieën en actieplannen uit, waaronder de strategie voor internationale betrekkingen op energiegebied¹³, de gezamenlijke mededeling over internationale oceaangovernance¹⁴, de ruimtestrategie voor veiligheid en defensie van de Europese Unie¹⁵, de actualisering van de EU-strategie voor maritieme veiligheid¹⁶, de gezamenlijke mededeling over een strategisch partnerschap met de Golfregio¹⁷ en de nieuwe agenda voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied¹⁸.

Wij zullen blijven samenwerken met de Westelijke Balkan en met Oekraïne, Moldavië en Georgië, met het oog op hun toekomstige toetreding tot de Unie. Wij zullen onze steun voor het Oostelijk Partnerschap en het zuidelijk nabuurschap handhaven.

De Unie blijft zich inzetten voor de ontwikkeling van partnerschappen met landen en organisaties wereldwijd. We moeten met name blijven streven naar het **versterken van ons wederzijds voordelige partnerschap met Afrika** en we zullen onze strategische aanpak verder uitwerken om dit partnerschap samen met de Afrikaanse Unie nader gestalte te geven op de volgende EU-AU-top.

De Europese industriële defensiestrategie geeft een nieuwe impuls aan de ontwikkeling van de defensievermogens van de lidstaten, uitgaande van een moderne en veerkrachtige Europese technologische en industriële defensiebasis. We zullen in dit kader blijven waarborgen dat de Europese technologische en industriële defensiebasis ook na 2025 wordt versterkt. In 2024 blijven we ijveren voor de uitvoering van het **strategisch kompas**¹⁹ om onze defensieparaatheid te vergroten en van de EU een krachtigere en slagvaardigere veiligheidsleverancier te maken. De EU blijft het instrumentarium voor het tegengaan van buitenlandse manipulatie van informatie en inmenging verder ontwikkelen, zodat kwaadwillende acties van buitenlandse partijen kunnen worden gepareerd.

Wij blijven **democratie, mensenrechten, de rechtsstaat en effectief multilateralisme** beschermen en bevorderen. Wij zullen ons blijven inspinnen om kinderen te beschermen die de gevolgen ondervinden van gewapende conflicten. In het bijzonder zullen we daartoe de

⁹ COM(2022) 349.

¹⁰ Verordening (EU) 2023/1525 van 20 juli 2023.

¹¹ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_210549.htm

¹² JOIN(2021) 30.

¹³ JOIN(2022) 23.

¹⁴ JOIN(2022) 28.

¹⁵ JOIN(2023) 9.

¹⁶ JOIN(2023) 8.

¹⁷ JOIN(2022) 13.

¹⁸ JOIN(2023) 17.

¹⁹ https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en

herziene EU-richtsnoeren presenteren. De EU zal solidariteit blijven betonen door middel van humanitaire steun en het Uniemechanisme voor civiele bescherming. We zullen met alle partners constructief samenwerken en de hervormingsagenda van de secretaris-generaal van de VN blijven steunen, onder meer bij de voorbereiding van de top over de toekomst in september 2024.

Als wereldleider en normsteller moeten we meer vaart zetten achter een **agenda voor open en eerlijke handel**, die gericht is op concurrentievermogen, veerkracht en duurzaamheid. We zullen blijven ijveren voor het versterken van de samenwerking en handelsbetrekkingen met partners, en we zullen een stuwende kracht vormen achter de mondiale inspanningen om de Wereldhandelsorganisatie te hervormen. De herziene handelsstrategie van de EU bevordert een open, duurzaam en assertief beleid, dat de groene en digitale transformaties ondersteunt.

We zijn erin **geslaagd handelsovereenkomsten uit te onderhandelen met Chili, Nieuw-Zeeland en Kenia**. Ook trachten we **overeenkomsten te sluiten met Australië, Mexico en Mercosur**. De Commissie zal daarnaast **werk blijven maken van onderhandelingen met India en Indonesië, alsook van digitale handelsovereenkomsten met Singapore en de Republiek Korea**. De betrekkingen tussen de EU en de VS zijn ook versterkt door ons werk in de Handels- en Technologieraad. In navolging hiervan is dit jaar een **Handels- en Technologieraad EU-India** in het leven geroepen. Tegelijkertijd hebben we onze instrumenten voor de bestrijding van oneerlijke handelspraktijken versterkt en zullen we ervoor zorgen dat de mondiale concurrentie eerlijk blijft. De Commissie heeft daartoe een **antisubsidieonderzoek naar elektrische voertuigen uit China** gestart.

3.5. Bevordering van onze Europese levenswijze

Naar aanleiding van de COVID-19-pandemie is de Commissie begonnen het fundament te leggen voor een Europese gezondheidsunie. Het gaat onder meer om een versterkt **kader voor gezondheidsbeveiliging**, met de nieuwe **Autoriteit voor paraatheid en respons inzake noodsituaties op gezondheidsgebied**, alsook het baanbrekende **Europees kankerbestrijdingsplan** en voorstellen om de **Europese dataruimte voor gezondheid** op te zetten en de geneesmiddelenregeling te hervormen. De EU heeft ook de nieuwe **mondiale gezondheidsstrategie van de EU**²⁰ vastgesteld als richtsnoer voor haar inspanningen om de gezondheidszorg wereldwijd te verbeteren.

De Commissie blijft migratiebeheer in wetgevend en operationeel opzicht ondersteunen. Het is van wezenlijk belang dat de medewetgevers voor het eind van deze mandaatperiode het **nieuwe migratie- en asielpact**²¹ afronden. Terzelfdertijd is het cruciaal om door middel van operationele actie te blijven werken aan de collectieve respons van de EU op uitdagingen op migratiegebied, in samenwerking met onze belangrijkste partners.

De Commissie heeft ook de vier pijlers van de **EU-strategie voor de veiligheidsunie**²² versterkt: kwetsbaarheden aanpakken, cyberbeveiliging, samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en weerbaarheid tegen hybride dreigingen. Hieronder vallen initiatieven om terroristische online-inhoud te verwijderen, de maritieme veiligheid van de Unie te versterken (ook wat betreft de veerkracht van kritieke infrastructuur), de ruimtevaartactiva van de Unie,

²⁰ COM(2022) 675.

²¹ COM(2020)609

²² COM(2020) 605.

zoals satellieten, te beschermen en vijandige activiteiten in de ruimte, zoals spionage, te ontmoedigen.

De toekomstige **verordening cyberweerbaarheid** en de voorgestelde **wet inzake cybersolidariteit** zullen een belangrijke rol spelen bij het versterken van de cyberveiligheid, door een krachtige impuls te geven aan de beveiliging van de toeleveringsketens en de solidariteit op Unieniveau te bevorderen om cyberdreigingen en -incidenten beter op te sporen en er beter op voorbereid te zijn en op te kunnen reageren.

Zoals is uiteengezet in het zesde voortgangsverslag over de EU-strategie voor de veiligheidsunie, moet ook overeenstemming worden bereikt over voorstellen om de veiligheid van onze burgers te versterken en criminaliteit echt samen te bestrijden, met inachtneming van onze gedeelde fundamentele waarden. Het gaat onder meer om de voorstellen inzake cyberveerkracht, de Uniecode voor de overschrijding van de grenzen door personen, geautomatiseerde gegevensuitwisseling ten behoeve van politie samenwerking (Prüm II), het verzamelen en doorgeven van op voorhand af te geven passagiersgegevens, de bestrijding van mensenhandel, de bestrijding van seksueel misbruik van kinderen, de ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen en de definitie van strafbare feiten en sancties.

Het **actieplan inzake de bestrijding van drugshandel en georganiseerde criminaliteit, met inbegrip van de Europese havenalliantie**, effent de weg voor doeltreffender gezamenlijke inspanningen om georganiseerde criminaliteit en drugshandel te bestrijden. De Commissie zal ook voorstellen om het rechtskader voor de bestrijding van migrantensmokkel te moderniseren, opdat we over de nodige wettelijke en operationele instrumenten beschikken om te kunnen reageren op de nieuwe modus operandi van smokkelaars. Bovendien zal de Commissie een internationale conferentie organiseren over de bestrijding van mensenmokkel, gezien de behoefte aan internationale samenwerking en een krachtige mondiale alliantie op dit gebied.

Wat hoger onderwijs betreft zal de Commissie een blauwdruk voor het **toekomstig gemeenschappelijk Europees diploma** voorstellen, dat zal bijdragen tot de totstandbrenging van een Europese onderwijsruimte. Dit voorstel zal worden ondersteund door aanbevelingen inzake waarborging van de kwaliteit in het hoger onderwijs en inzake aantrekkelijke academische loopbanen.

3.6. Een nieuwe impuls voor de Europese democratie

Gedurende dit mandaat hecht de Commissie bijzonder belang aan het **versterken en revitaliseren van onze Europese democratie**. Het **actieplan voor Europese democratie** is bepalend voor onze inspanningen om burgers mondiger te maken en de veerkracht van democratieën in de hele EU te versterken door het bevorderen van vrije en eerlijke verkiezingen, het versterken van de persvrijheid en het bestrijden van desinformatie. De **Conferentie over de toekomst van Europa** was een unieke oefening in participatieve democratie, die ons in de gelegenheid stelde rechtstreeks van burgers uit de hele EU te horen hoe zij over de toekomst van onze Unie denken. Met de **nieuwe generatie burgerpanels** die we in 2023 in het kader van drie belangrijke initiatieven²³ hebben beproefd, en waarvan er volgend jaar meer zullen volgen, integreren we burgerparticipatie op nog concretere wijze in ons beleidsinstrumentarium. Er is met name nadruk gelegd op overleg met jongeren (een derde

²³ Voedselverspilling, virtuele werelden en leermobiliteit.

van de panelleden was 16-25 jaar), die een cruciale rol spelen bij het vormgeven van de toekomst.

Conform de voornemens uit de politieke beleidslijnen van voorzitter Von der Leyen heeft de Commissie gevolg gegeven aan **initiatiefverslagen van wetgevende aard van het Europees Parlement**.

Een randvoorwaarde voor de democratische werking van de EU en haar lidstaten is de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en eerbiediging van de **rechtsstaat**. Zowel het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat als het conditionaliteitsstelsel draagt hiertoe bij en helpt de financiële belangen van de EU te waarborgen. Op andere cruciale gebieden is aanzienlijke vooruitgang geboekt voor onze democratische samenlevingen. We hebben belangrijke voorstellen gedaan om voor **transparante en eerlijke verkiezingen** te zorgen, de **rechten** van verschillende maatschappelijke groepen te **versterken en te waarborgen**, en de **vrijheid en onafhankelijkheid van journalisten** in de EU te garanderen. We blijven de **veerkracht van onze democratieën van binnenuit versterken en het bestel beschermen tegen ongepaste beïnvloeding van buitenaf**. We beschikken nu ook over een gedegen rechtskader voor **grensoverschrijdende justitiële samenwerking**, ook wat betreft rechtszaken en digitale communicatie.

Een open en inclusieve samenleving moet alle maatschappelijke groepen van **gelijke rechten en bescherming** verzekeren. Daarom heeft de Commissie speciale strategieën vastgesteld inzake kinderrechten, gendergelijkheid, racismebestrijding, gelijkheid van Roma, gelijkheid van lhbtq'ers, de rechten van personen met een handicap en de rechten van slachtoffers. De **richtlijn vrouwelijke bestuurders**, waarover tien jaar is onderhandeld, zorgt ervoor dat ondernemingen medio 2026 duidelijke streefcijfers moeten halen wat betreft de bestuursposities. Dit jaar hebben we nieuwe regels vastgesteld inzake beloningstransparantie om de toepassing van het beginsel van gelijk loon voor gelijk werk voor mannen en vrouwen af te dwingen. Dit is een belangrijke stap op weg naar gendergelijkheid en het dichten van de loonkloof tussen mannen en vrouwen. Onlangs trad de EU toe tot het **Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld** van 2016, waarmee zij krachtig duidelijk maakte vastbesloten te zijn elke vorm van geweld tegen vrouwen en meisjes te voorkomen, te veroordelen en te bestrijden.

Om te zorgen voor het juiste kader voor de verkiezingen voor het Europees Parlement stelt de Commissie zich ten doel om de totstandkoming te bevorderen van overeenkomsten betreffende **het statuut en de financiering van Europese politieke partijen** en betreffende **transparantie en gerichte politieke reclame**. Samen met het Europees Parlement is de Commissie ook een voorlichtingscampagne gestart om meer mobiele EU-burgers ertoe te bewegen om te stemmen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2024.

Een democratische samenleving vergt een florerende civiele samenleving en een vrij en kritisch medialandschap en er moet dan ook overeenstemming worden bereikt over de **richtlijn tot bescherming tegen strategische rechtszaken tegen publieke participatie** en de **verordening mediavrijheid**.

Ook roepen we de medewetgevers op om overeenstemming te bereiken over de voorstellen voor een **richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld**, de **richtlijn slachtofferrechten**, de **voorgestelde normen voor organen voor gelijke**

behandeling en de richtlijn tot invoering van de **Europese gehandicaptenkaart**. Volgend jaar zullen we een **aanbeveling van de Commissie over de ontwikkeling en versterking van kinderbeschermingssystemen** in de lidstaten vaststellen en ervoor zorgen dat er beter gebruik wordt gemaakt van de bestaande EU-instrumenten (wetgeving, beleidsmaatregelen en financiering).

Aangezien de digitale informatieruimte het openbare debat en de politieke besluitvorming steeds sterker beïnvloedt, is het van essentieel belang om de **bestrijding van desinformatie** voort te zetten teneinde vrije en eerlijke gedachtewisseling te waarborgen, met name in de aanloop naar de Europese verkiezingen.

4. Conclusie

Gedurende de laatste vier jaar **heeft de Unie er blijk van gegeven dat zij een hecht verband vormt en vastbesloten is om de problemen van onze generatie op te lossen, ten behoeve van de generaties die na ons komen**. We hebben ons samen krachtig uitgesproken voor een Europa van vrijheid, welvaart en vrede. We moeten dit werk voortzetten en een stevig fundament leggen voor **het versterken van onze Unie en het voorbereiden van de toekomst**.

De Commissie zal zich tot de laatste dag van haar mandaat inspannen om onze gezamenlijke problemen te verhelpen. We zullen krachtige **steun verlenen aan het Europees Parlement en de Raad om overeenkomsten mogelijk te maken** over de belangrijke voorstellen die resten, en de **handvol nieuwe initiatieven** presenteren die nog nodig zijn om **onze beloften na te komen en de Unie klaar te maken voor de toekomst**.

De bijlagen bij dit werkprogramma bevatten een gedetailleerd overzicht van de werkzaamheden die de Commissie heeft gepland voor 2024.